

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ТА ОСОБИСТІСНА ГОТОВНІСТЬ ДИТИНИ ДО ЗАСВОЄННЯ ДРУГОЇ МОВИ

Інтелектуальна готовність дитини до шкільного навчання залежить від розвитку мислення, наочно-образного і словесно-логічного. Особистісна готовність виражається у ставленні дитини до навчальної діяльності, складниками якої є навчальне завдання і дії контролю та оцінки. Засвоєння іншомовного спілкування дитини молодшого віку відбувається переважно через механізм наслідування і підкріплення. Створення соціально-мовленевого середовища сприяє стимуляції мовної активності дитини.

Ключеві слова: інтелектуальний, розвиток, мислення, наочно-образне мислення, словесно-логічне-мислення, навчальна діяльність, навчальні дії, дії контролю та оцінки, особистісна готовність, іншомовне спілкування, механізм наслідування і підкріплення, соціально-мовленеве середовище.

Психологічний розвиток містить у собі поняття інтелектуального розвитку, який ґрунтується на логічному мисленні. Тому інтелектуальна готовність дитини до шкільного навчання залежить не стільки від обсягу знань, скільки від рівня розвитку мислення. Основним показником готовності дітей до навчання у школі є рівень розвитку в них наочно-образного і словесно-логічного мислення, як свідчать дослідження В.В.Дронова, Д.Б.Ельконіна, І.А.Зімньої, Г.С.Костюка [2;3;4;5]. Мета статті – дослідити інтелектуальну та особистісну готовність дитини до засвоєння другої мови.

Інтелектуальна готовність дитини до школи не визначається її словниковим запасом, уміннями і навичками. Дослідження інтелектуального розвитку шестирічних дітей показало, що найбільше значення для успішного навчання в школі має сформованість образного мислення (дитина оперує не самими предметами, а їх образами). Саме воно дозволяє учневі визначити потенційно

можливий спосіб дії завдяки конкретній ситуації. Розвитку образного мислення сприяють, крім навчання і інших видів діяльності: малювання, ліпка, слухання казок, драматизація і конструювання. Оптимальним віком для засвоєння мови є 4-8 років, коли найкраще працює акустичний апарат, котрий дозволяє імітувати звуки, а мозок має найбільшу пластичність. Вивчення чужої мови, розпочате з раннього віку, спричиняє кращому засвоєнню цієї мови, воно залучає природні фізичні і психічні схильності дітей - бажання пізнати, цікавість, спонтанність, активність. Молодші школярі навчаються за допомогою ігор, однак треба пам'ятати, що вони повинні дотримуватись поставленої мети заняття, розуміти свою роль у процесі навчання, а не бути лише грою заради гри. Найліпший період для вивчення іноземної мови припадає на перші десять років життя дитини. Коли їй уже виповниться 10 років, то мозок стає менш пластичним. Дитина у молодшому шкільному віці може вивчити чужу мову природним чином, без великих зусиль та труднощів.

На думку психологів у семирічному віці краще розвинені пам'ять, особливо слухова, короткочасна; довільна увага, здатність до імітації, наслідування, мисленнєві й пізнавальні інтереси, рефлексія, творча уява. В учнів другого класу сформувалися навички свідомого оперування рідною мовою, загально-навчальні вміння і, на відміну від першокласників, вони володіють широким колом понять, якими оперують на уроках. Набіті інтелектуальні можливості учнів 2-го класу створюють належне підґрунття для сприйняття і засвоєння соціокультурної інформації, якою повинен бути насичений зміст навчання іноземної мови, що дійсно спрямоване на оволодіння учнями міжкультурним іншомовним спілкуванням [2,с.43;3,с.74;5,с.93].

Особистісна готовність виражається у ставленні дитини до школи, до навчальної діяльності, до вчителів, до самого себе. Коли починається шкільне життя, воно потребує від учня оволодіння засобами навчання, пізнання, самовиховання. Дитина лише тоді може називатися учнем, коли вона знає, як учитися і має мотиви навчання. Головне у навчальній діяльності, як вважають В.В.Дронов і Д.Б.Ельконін, - навчальне завдання. Воно відрізняється

теоретичним підходом до розв'язання проблеми. Тому важливим стає не тільки досягнення мети, а й те, як можна цього досягти, тобто спосіб дії. Навчальне завдання виконується за допомогою навчальних дій, спрямованих на пошук і виділення загальних засобів виконання якогось роду завдань. Навчальні дії - це другий компонент навчальної діяльності. Третій компонент навчальної діяльності - це дії контролю і оцінки. У навчальній діяльності, як і в грі, на відміну від практичної діяльності, немає зовнішнього продукту. Її результат - зміна самого суб'єкта, який пізнає. Із такого, який не знає і не вміє, він перетворюється на того, який знає і вміє. Ці дії у навчальній діяльності є самоконтролем і самооцінкою, тобто належать сфері самосвідомості особистості [2,с.32;3,с.93].

Навчальна діяльність передбачає високий рівень контролю, який повинен базуватися на адекватній оцінці своїх дій і можливостей. Самооцінка молодших школярів, як правило, завжди завищена. Слід також зазначити, що на сьомому році життя, дитина досягає високого розвитку самостійної діяльності, коло її пізнавальних інтересів розширюється. Поступово розвивається здатність аналізувати й узагальнювати предмети та явища. У пізнавальній діяльності особливого значення набувають наочно-образне й образне мислення, а також творча уява[4,с.74].

У дітей зростає усвідомлення сприймання. Це і є підґрунтям для вивчення іноземної мови. Важливим аргументом на користь раннього вивчення іноземної мови є практично закінчене нейрофізіологічне дозрівання мозку, його пластичність та пов'язана з нею гнучкість механізмів говоріння. Позитивним фактором раннього навчання іноземної мови є оптимальність нейронної бази, що забезпечує високу чутливість дітей до 9-10 років. Психологічні дослідження свідчать про те, що дитина молодшого шкільного віку засвоює близько 30% вербальної інформації та близько 70 % інформації, що передається через жести, міміку, експресію. Тому дуже важливе для дітей емоційне спілкування. Адже в них добре розвинена образно-дієва та наочно-дієва пам'ять [5,с.97]. Таким чином, основні сторони фізіологічної та психологічної готовності до шкільного навчання (ставлення до дорослого, до однолітків, до самого себе) певним чином

співвідносяться з основними компонентами навчальної діяльності. Психологічна готовність є запорукою успішного навчання.

Засвоєння іншомовного спілкування дітьми молодшого віку може відбуватися переважно через механізми наслідування, а також підкріплення. Тому найважливішою умовою правильного засвоєння ними другої мови можна вважати наявність якісних зразків для наслідування і створення відповідного соціального-мовленнєвого середовища, яке має сприяти стимуляції мовленнєвої активності дитини.

Згідно з Державним стандартом початкової загальної освіти вивчення іноземної мови починається з першого класу і передбачає не тільки більшу кількість годин, відведених на вивчення іноземної мови, але й збільшення тем ситуативного спілкування, особливо у публічній сфері (короткі відомості про свою родину, пори року, екскурсії тощо) [1,с.4].

Навчально-методичний апарат підручників враховує психофізіологічні особливості дітей кожного вікового періоду. Тому підручник з іноземної мови для 1-го класу дещо відрізняється від підручників для наступних класів, оскільки шестирічна дитина ще не має досвіду навчання. В основу змісту підручника з іноземної мови для першокласника покладено досвід, набутий дитиною у дошкільний період. Зокрема, йдеться про елементарні знання дитини про себе та оточуючий світ, уміння розглядати й обговорювати зображене на малюнках, використовувати наочність і предмети в своїх коротких зауваженнях-повідомленнях; навички розмальовувати, вирізати, клеїти, ліпити, співати, танцювати, розповідати вірші, виконувати фізичні рухи за командою, спілкуватися з іншими дітьми і дорослими, виражати різні емоції, розмовляти, змінюючи інтонацію, жестикулювати, розігрувати короткі сценки і, звичайно ж, грати в ігри.

З педагогічної точки зору, на етапі початкової школи особливо важливо розвивати у дітей позитивну мотивацію до вивчення іноземної мови та інтерес до пізнання світу навколо, а також формувати здатність і готовність до іншомовного навчання на наступному етапі основної школи.

Ефективність раннього початку вивчення іноземної мови не викликає сумнівів, тому що мова, вивчена в дитинстві, розкриває мовні й

комунікативні здібності учня: мимоволі зіставляються факти двох мов; мовна картина світу створюється окремо для кожної мови; мислення стає багаторівневим - абстракція від конкретної мови, можливість бачення світу крізь призму кожної з мов. Іншомовна діяльність, як новий спосіб спілкування молодшого школяра, потребує створення позитивної мотивації, яка є одним із найважливіших психологічних факторів успішності вивчення іноземної мови і ключовим питанням організації навчання молодших школярів засобами гри.

Майстерність вчителя на уроці іноземної мови полягає головним чином в умілому володінні методикою навчання і виховання, творчому застосуванні новітніх досягнень педагогіки і передового педагогічного досвіду, раціональному керівництву пізнавальною і практичною діяльністю учнів, їх інтелектуальним розвитком.

Педагогічна наука та шкільна практика спрямовують свої зусилля на пошуки шляхів вдосконалення уроку іноземної мови, основними напрямками якого є.

Посилення цілеспрямованості діяльності вчителя і учнів на уроці. Одна з важливих задач вчителя - мобілізувати учнів на виконання поставлених задач, досягнення цілей безпосередньо на уроці. Для цього необхідно спланувати кожний урок, щоб в ньому були передбачені найкоротші шляхи до поставленої мети, і в першу чергу намічені структура, методика і засоби навчання в суворій відповідності з поставленою метою.

Здійснення організаційної чіткості кожного уроку від першої до останньої хвилини. Заздалегідь на перерві готуються необхідні для уроку наглядні посібники (географічні карти, плакати, фотографії), технічні засоби (магнітофон, відеоманітофон, діапроектор), учнівське приладдя, довідники і додаткова література, все необхідне кладеться на кожне робоче місце. Також для цього можна поставити перед учнями цікаве завдання, яке включить їх в роботу з першої хвилини уроку. Замість домашнього завдання застосовуються різноманітні способи фронтальної прискореної перевірки - тестові письмові роботи, програмування, перфокарти та ін.

Підвищення пізнавальної самостійності і творчої активності учнів. Найбільш цікавий напрямок пов'язаний з питаннями застосування на уроці методів і прийомів проблемного навчання і створення проблемних ситуацій як засобу підвищення пізнавальної активності учнів, це сприяє підвищенню якості знань і створенню необхідних навиків і умінь. Також передбачається самостійна робота учнів додатковою літературою іноземною мовою, словниками, журналами, картами.

Таким чином, розв'язання багатьох інтелектуальних завдань під час навчання другої мови потребує образного мислення учня, яке формується і розвивається на основі засвоєних ним узагальнених знань про предмети, явища та події навколишнього світу. Тому основою інтелектуального розвитку є наочно-образне і словесно-логічне мислення. Процеси мислення і мовлення нерозривно пов'язані між собою. Рівень оволодіння мовленням - показник розумових здібностей і загального психічного розвитку дитини. Це - важлива складова готовності її до вивчення іноземної мови. Формувати психологічну готовність до навчання слід через ігрову діяльність. Це сприятиме кращому засвоєнню іноземної мови. Отже, уже самі психофізіологічні можливості учнів молодшого шкільного віку, інтелектуальна та особистісна готовність до засвоєння другої мови є найкращими природними передумовами успішності раннього навчання іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державний стандарт початкової освіти// Початкова освіта [Текст].-2011.- №18(504).-45с.
2. Дронов В.В. Психологические и методические основы обучения иностранным языкам детей младшего возраста [Текст]/В.В.Дронов// Иностранный язык в школе. – 1985.-№4.-С.93-95.
3. Эльконин Д.Б. Психология обучения младшего школьника [Текст]/ Д.Б.Эльконин - М.: Знание, 1974.-186с.
4. Зимняя И. А. Психология обучения иностранному языку в школе[Текст]/ И.А. Зимняя - М.: Просвещение, 1991. - 135с.

5. Костюк Г.С. Навчально - виховний процес і психічний розвиток особистості[Текст]/ Г.С.Костюк - К.: Радянська школа, 1989. -608с.

*ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ И ИНДИВИДУАЛЬНАЯ ГОТОВНОСТЬ РЕБЁНКА К
УСВОЕНИЮ ВТОРОГО ЯЗЫКА*

Интеллектуальная готовность ребёнка к школьному обучению зависит от развития мышления, наглядно-образного и словесно-логического. Личная готовность выражается в отношении ребёнка к учебной деятельности, компонентами которой являются учебное задание, действия контроля и оценки. Усвоение общения на иностранном языке детьми младшего возраста происходит в основном через механизм повторения и закрепления. Создание социально-речевой среды способствует стимуляции языковой активности ребёнка.

Ключевые слова: интеллектуальное развитие мышления, наглядно-образное мышление, словесно-логическое мышление, учебная деятельность, учебные действия, действия контроля и оценки, личная готовность, общение на иностранном языке, механизм повторения и закрепления, социально-речевая среда.

*INTELLECTUAL AND INDIVIDUAL CHILD READINESS FOR LEARNING
SECOND LANGUAGE*

The child intellectual readiness for school training depends on the level of word-logical and visually image-bearing thinking. Individual readiness is expressed in the child relation for educational actions, training operations, actions of control and estimation. Mastering of foreign communication is done by children by imitation repetition mechanism. Creating of social speech environment stimulates the child activity.

Key words: intellectual development, mental growth, word-logical and visually image-bearing thinking, educational actions, training operations, actions of control and estimation, individual readiness, foreign communication, imitation and mastering mechanism, social speech environment.

Збірник наукових праць. Педагогічні науки. – Випуск 65. – Херсон: ХДУ, 2014. – С.116-119.